

KRAMSVOGEL (*Turdus pilaris*).
 Fieldfare, Wacholderdrössel (of Krammetsvogel). Grive litorne.
Streeknamen: Dubbele lijster, (Veld)Tjakker, Kamljster, Vlier-
 sneut, Fijldlyster (Fri), Tjaklijster, Kwaster (Znd).
Volwassen kleed: Zie afbeelding. Okselveren, anaalstreek en
 onderstaartdekveren wit. Het ♀ is valer in kleur.

VOLWASSEN KLEED

Jeugdkleed: Bovendelen lichter (grijs).
Broedgegevens: Nest en eieren lijken veel op die van de Merel.
 Broedvogel van Noord-Europa (zuidelijk tot in Duitsland, Oosten-
 rijk en Hongarije) en Noord-Azië. Breidt zijn broedgebied naar het
 westen uit. Zie hieronder.
Nadere bijzonderheden: Trekt in groot aantal door ons land, vnl.
 in het najaar van eind sept. tot diep in de winter (vooral onder wel
 voed van vorst) en in het voorjaar vnl. in maart en april, ook wel
 later. Vele overwinteren (vooral in Zeeland) en bij uitzondering
 blijft een paarje hier broeden. Vooral in Zuid-Limburg wordt de
 laatste jaren een toenemend aantal broedgevallen vastgesteld.
 Thans wel zo'n 500 paar! Flinker vogel, ongeveer even groot als
 de volgende. Houdt van het open veld, wordt op de velden in kop-
 pels veel met Spruweven en Koperwieken gezien en in de duin-
 strook met de Grote Lijster. Hipt in "fiere" houding: kop en hals
 opgeheven (niet zoals een Merel: in elkaar gedoken). In de vlucht
 valt het blauwgrijze van kop-, nek- en stuitveren en staartdekveren
 (rest van de staart zwart) goed op. Door de lange staart, bij het op-
 vliegen iets uitgespreid, doen ze soms denken aan een duif.
 Roept, vooral wanneer hij verontrust wordt: "tjak", "tjak",
 "tjak...", naar het eind toe drifruiger. De naam houdt vermoedelijk
 verband met zijn voorkeur voor de blauwe bessen van de junipe-
 rus (jeneverbes = kram). Ook andere bessen, bottels en vruchten
 (appels!) zijn welkom, terwijl insecten niet worden versmaad. In tij-
 den van voedselnoed wordt ook vlees gegeten.

...zamenlijk in hoge regionen vlekken
 want tegen genoemde tijd van
 wen, roeken en bonte kraaien
 levendig zijn, maar ook tot
 ullen. Sommige exemplaren
 is zeer grote troepen, soms
 in gemengde clubjes. De
 horen alle tot de familie
 overvinden. Ook de raaf,
 uit van deze familie,
 is urenleng als donkere vlekken
 en zij gezamenlijk in hoge regionen vlekken
 cirkelen. Wij spreken dan gewoonlijk van draai-
 net nu verder speciaal over de bonte kraai hebben. Een
 groot als deze, hij maakt hetzelfde geluid en in zijn doen en laten verschilt hij ook
 niet van de zwarte kraai. Wij krijgen meest Scandinavische "bonten" op bezoek.
 Maar dadelijk zal ik u onthullen, dat de bonte kraai een ondersoort is van de zwarte.
 In Midden-Europa vormt de Elbe ongeveer de scheiding tussen het woongebied van
 beide kraaien. Waar zij dicht bij elkaar wonen, sluiten zij soms huwelijken. Daaruit

Wat zijn voedsel betreft, is de bonte kraai, een
 alleseter, helemaal niet kieskeurig. 's Winters
 eet hij in de polder wormen en slakken. Op
 stortplaatsen smult hij van alles, wat daar te-
 recht is gekomen. Dode en leke dieren, vogels,
 — hij is namelijk ook aas-consumant — als
 bevroren raapjes op de winterse bouwvallers,
 vruchten en bessen.
 Graag vertoef hij aan de oevers van polder-
 sloten of zoetwater- en zee-kusten. Daar zijn
 het driehoeks- en andere mossels, die zijn aan-
 dacht hebben. Hij vormt zelf daarvan de scha-
 len. In de Bunschotense coartren heb ik wel
 eens een concentratie van bonte kraaien gezien: een visventer had daar een massa schelviskoppen
 nerrgegooid.

90. Bonte kraai

ontstaan dan hybriden (bastaarden). In Nederland broedt de bonte kraai maar zelden.
 Hij paart hier soms met de zwarte.
 Het geluid van beide kraaien is een krassend "kraaa", maar men hoort soms ook wel
 een scherper "ki-jirk". Bij het uitstoten van deze klanken ziet men dikwijls, dat de beide
 kraaien diepe buigingen maken. Men kan de bonte kraai soms al eind september waar-
 nemen. Hij blijft hier de hele winter en plaagt vaak buizerden om die van hun prooi te
 beroven. De laatste "bonten" zijn soms in mei nog present.

Eersten

De Kramsvogel die in mijn besneeuwde tuintje al enkele dagen zijn appels verdedigt, doet me denken aan mijn eerste. Het is 40 jaar geleden, maar het beeld is glashelder.

Hoogkerk. Crisis, armoede, verstikkende suikerfabriekrook, inktzwart Hoendiep met dode vissen. Alles is op de bon en ik heb orgeltes van mevrouw Zeldenthuis. Jammer dat zij haar naam geen eer aandeed, want ze was altijd thuis als ik aanbelde om te gaan oefenen op haar huispijporgel. Ik had een hekel aan orgelspelen. En ik kon er ook niets van. En ik jok een beetje over die crisis en armoede, want eind jaren zestig ging het al weer heel redelijk in ons land. Maar het voelde in dat dorp wel zo. Het was een crisisdorp, al was niets meer op de bon.

Het moet winter zijn geweest. De Kramsvogel zat in de sneeuw op het grasveldje voor het raam en ik vergreep me aan de fis of zo (wat ik zonder bijzondere vogel in zicht ook voortdurend deed, trouwens). Tot mijn verbazing liep mevrouw Zeldenthuis naar de kast en kwam terug met Zien is kennen van Nol Binsbergen. Ik heb al eerder eens geschreven dat het met dit boekje extreem moeilijk is een vogel op naam te brengen, maar de Kramsvogel met zijn leigrijze kop, plaatje 232 van Rein Stuurman (die bij de achtergrond een heel slechte dag had) was duidelijk genoeg, en ik had er een soort bij. Mijn eerste Kramsvogel.

Zo herinner ik me ook nog als de dag van gisteren mijn eerste Bonte Kraaien (meervoud, het waren twee). Het was in de tijd dat de Lauwerszee enkele jaren dicht was, 1972 misschien. Mijn ouders hadden een Kever aangeschaft ter gelegenheid van het verkrijgen van mijn vaders rijbewijs en er werden ritjes gemaakt. Heel soms werd op mijn verzoek een expeditie ondernomen naar de moerassen in het noorden. In die tijd lag daar alleen de 'oude weg', een smalle strook asfalt in een zee van riet en blubber die in de goede tijd zicht bood op honderden (duizenden?) baltsende Kemp-hanen.

Al heel lang had ik gehoopt een Bonte Kraai te zien. Rond Hoogkerk zaten ze niet. Ik wist van hun bestaan vanwege plaatje nummer 90 in deel twee van Rinke Tolmans Zo leer je vogels kennen. Het beeld van die zondag in de Lauwersmeer vergeet ik niet. De Kever reed een bocht om en daar zaten op iets doods midden op de weg twee kibbelende Bonte Kraaien. Even bleven ze zitten en toen vlogen ze roepend weg. Ik vond ze meteen veel mooier dan de egaal zwarte en dat is 40 jaar zo gebleven. De bonte is een ondersoort van de zwarte, zo schrijft Tolman, maar inmiddels heb ik wat van de wereld gezien en weet ik dat hij ongelijk had. Het is namelijk andersom. In heel Europa en half Azië leeft de Bonte Kraai en er is een heel klein hoekje aan zee met wat Zwarte.

Had Hoogkerk toch nog een zeldzame soort.